

Itä-Uudenmaan alueellinen opiskeluhuollon suunnitelma

2024–2025

Sisällys

Johdanto	3
1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö	4
2 Koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveydentilan nykytilan kuvaus alueella	9
3 Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman tehtävät ja tavoitteet.....	10
4 Opiskeluhoollon kokonaisuus ja päätöksenteko	11
4.2 Yhteistyön rakenteet: yhteistyöryhmät ja niiden kokoonpanot	12
4.3 Yhteistyö huoltajien ja opiskelijoiden kanssa.....	13
5 Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	14
5.1 Koulutuksen järjestäjien arviot opiskeluhoollon kokonaistarpeesta	14
6 Yhteistyö yhteisöllisen opiskeluhoitotyön osalta	15
6.1 Alueellinen taso: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen opiskeluhoollossa	15
6.2 Yhteistyö oppilaitoksissa yhteisöllisessä opiskeluhoollossa	16
7 Yhteistyö yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi	17
7.1 Tiedonsiirto opiskeluhoollon ja koulutuksen järjestäjien välillä	17
7.2 Monialainen yhteistyö yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa	17
7.3 Prosessit yksilökohtaisen asian viemiseksi opiskeluhooltoon	18
7.4 Asiakaskirjaukset ja opiskeluhooltoon liittyvät rekisterit	18
7.5 Yhteistyö kurinpitörangaistuksen tai opiskelu-oikeuden peruuttamisen yhteydessä	18
7.6 Yhteistyö toimipisteiden lääkehoitosuunnitelmien osalta	18
7.7 Yhteistyö SORA-lainsäädännön osalta (toisen asteen koulutuksen järjestäjät)	19
8 Yhteistyö liittyen kiusaamiseen ja häirintään, poissaoloihin sekä päihteisiin	21
8.1 Yhteistyö opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta	21
8.2 Läsnaolon tukemisen malli tilanteissa, joissa oppilaalla on poissaoloja tai opinnot eivät etene	21
8.3 Yhteistyö päihteidenkäytön ja rahapelaamisen ennaltaehkäisemiseksi sekä niiden ilmetessä .	23
9 Yhteistyön tekeminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden/lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	24
9.1 Oppilaiden, heidän huoltajiensa, oppilaitosten henkilöstön sekä opiskeluhoitopalveluiden osallisuus alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen	24

9.2 Yhteistyö muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido, poliisi	25
10 Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta	25
10.1 Miten seurataan suunnitelman toteutumista?	25
11 Viestintä ja tiedottaminen	25
Lähteet	27
Liite 1: Opetuksen järjestäjien ilmoittamat oppilas- ja opiskelijamäärät sekä suosituksiin ja lakisääteisiin mitoituksiin perustuva resurssitarve	28

Johdanto

Opiskeluhoitopalveluiden ensisijaisena tarkoituksena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Tavoitteena on tunnistaa opiskelijoiden tuen tarpeet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestää tukea oikea-aikaisesti sitä tarvitseville. Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoito on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Opiskeluhoiton palveluita ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat.

Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Opiskeluhoitosta säädetään erillisellä lailla oppilas- ja opiskelijahuitosta (1287/2013). Hyvinvointialueiden käynnistyessä 1.1.2023 lakiin on tehty muutoksia (377/2022).

Opiskeluhoito tulee järjestää yhteistyössä opetustoimen sekä hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhoitosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Tätä varten opetuksen järjestäjän on laadittava opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja vastattava sen toteuttamisesta. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa.

Lakisäätöisen alueellisen opiskeluhoiton yhteistyöryhmän keskeisin tehtävä on valmistella alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma ja seurata sen toteutumista. Ryhmän tulee myös seurata opiskeluhoitopalvelujen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista ja käsitellä yhteistyökysymyksiä. Tämä suunnitelma on laadittu alueellisen opiskeluhoiton ohjausryhmän yhteisen työpajan 16.11.2023 pohjalta.

Hyvinvointialueen ja opetuksen järjestäjien yhteistyönä laadittavan alueellisen opiskelusuunnitelman tulee sisältää 1) opiskeluhoitopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet, 2) suunnitelman hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoiton kokonaisuuden toteuttamiseksi, 3) hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhoitopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet, 4) suunnitelman opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta sekä 5) toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Suunnitelmassa tulee huomioida lisäksi opiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutuminen opiskeluhoitopalveluissa.

Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa. Alueellinen

opiskeluhoitosuunnitelma tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Alueellista opiskeluhoillon suunnitelmaa tekemässä olleet hyvinvointialueen edustajat: johtava kuraattori Nina Böhl-Nybonn, prevention ylilääkäri Tanja Eklöf, vastaava terveydenhoitaja Mareena Forsström, sosiaalityön johtaja Hanna Kaunisto, vs johtava psykologi Leila Korhonen, vastuualuejohtaja Ilona Koskenniemi, erityisasiantuntija Minna Mattila, vastaava terveydenhoitaja Satu Pulkkinen, vs palveluvastaava Rauni Pääkkönen, vs palveluvastaava Matilda Sjöblom, erityisasiantuntija Laura Rosenberg, vs palveluvastaava Tina Sihvo, kehittämisspäällikkö Heli Sjöblom.

Koulutuksen järjestäjien edustajina ovat olleet: Kaija Impola-Peltomaa (Askola), Pia Kokko (Lapinjärvi), Ann-Mari Koivula (Lapinjärvi), Kirsi Kinnunen (Loviisa), Timo Tenhunen (Loviisa), Vesa Karjalainen (Myrskylä), Minna Öhman (Porvoo), Anne Smolander (Porvoo), Marja Laurila (Pukkila), Anne Salmela (Sipoo), Anja Leino (Careeria), Anne Lehtinen (Careeria), Catharina Grönqvist (Practicum), Teemu Helkamäki (Fredrika-koulu), Katja Uotila (Live-säätiö), Ann-May Pitkäkangas (Optima), Annamari Leinonen (Keuda), Erja Kärnä (Keuda).

Huoltajaedustaja on ollut Marika Salomaa ja opiskelijaedustaja Tiia Åhl sekä Tristan Lindholm.

1 Toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Opiskeluhoillon kokonaisuus (OHL 3§)

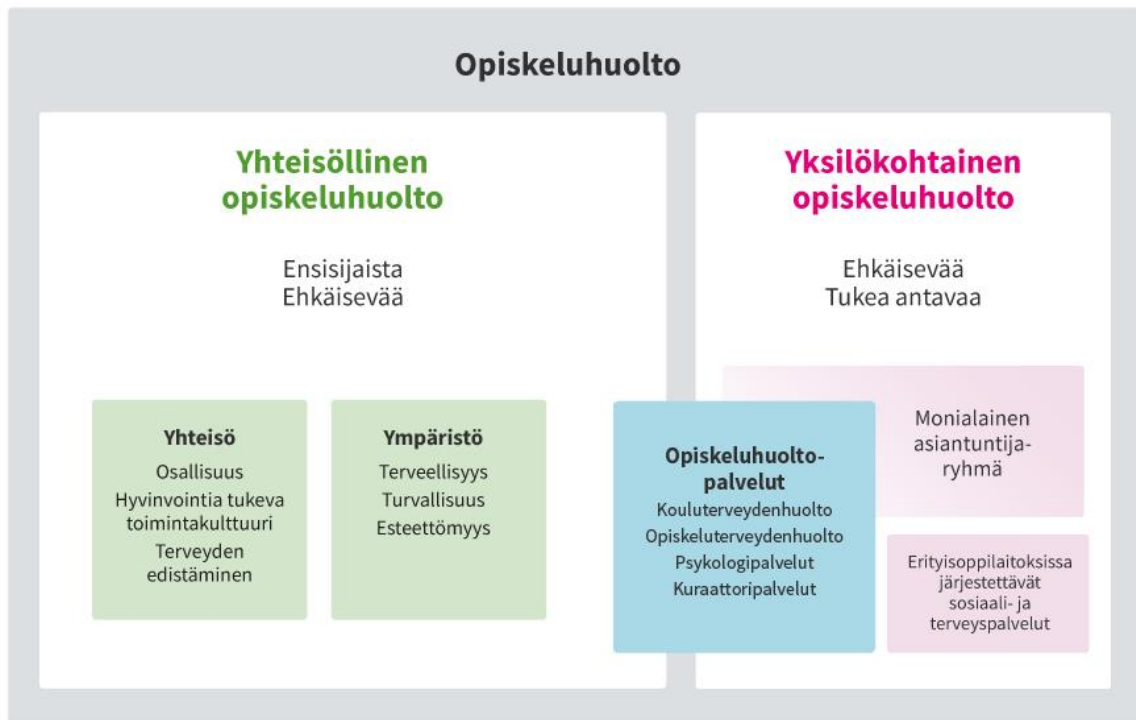
Opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoolto on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa ja ammatillisessa koulutuksessa annetussa laissa tarkoitettu opiskelijahuolto.

Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.

Opiskeluhooltoon sisältyvät perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän ja lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 99 §:n 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän päättämä opiskeluhoolto sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. (14.12.2017/886.)

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa

(25.5.2022/377).

Lähipalveluperiaate (ThL 15 a§; OhL 9§)

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitopalvelut alueellaan sijaitsevien oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2913) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta. Opiskeluhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus ja toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien, vanhempien ja huoltajien, opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Opiskeluhoitopalvelujen on oltava oppilaiden ja opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitopalvelut ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja koulusta tai oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tarjoamissa koulun tai oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvilla tiloilla. (ThL 15 a §.)

Terveydenhoitajan ja lääkärin tavoitettavuus koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa (OhL 17§)

Terveydenhoitajan työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta.

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana saman päivän aikana yhteys opiskeluterveydenhuoltoon. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b §:ssä säädetyn mukaisesti. (OhL 17§.)

Oikeus saada opiskeluhoitopalvelun psykologi ja kuraattoripalveluja (OhL 15§)

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään **seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä** sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. (OhL 15§.)

Opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. (OhL 15§.)

Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää psykologi- ja kuraattoripalvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen tai valtio, jollei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. (OhL 9§.)

Jos oppilas tai opiskelija on arvion perusteella ohjattu muun laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön kuin lääkärin vastaanotolle, ja ammattihenkilö toteaa, että potilas tarvitsee terveysongelman hoitoon lääkärin tekemän tutkimuksen tai hoidon, pääsy lääkärin vastaanotolle on järjestettävä ammattihenkilön vastaanottoa seuraavien **seitsemän vuorokauden aikana**. (ThL 51 a§.)

Yhteisöllinen opiskeluhoito (OhL 4§)

Yhteisöllisellä opiskeluhoitolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhoitopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Yksilökohtainen opiskeluhoito (OhL 5§)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 5 § määritelmän mukaan yksilökohtaisella opiskeluhoitolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja;
- 2) opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja;
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa;
- 4) 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveystalvija.

Monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitettussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhoitokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään.

Ohjausvelvollisuus (OhL 11§)

Oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon etuuksia ja palveluja.

Yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi (OhL 16§/1.1.23),

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Perusopetuslaki (mm opiskeluhuollon tuki opetuksen epäämisen yhteydessä, poissaolojen ennaltaehkäisy ja poissaolotilanteiden hoitaminen, yhteistyö kolmiportaisen tuen siirroissa)

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. ([30.12.2013/1288](#))

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa siten kuin hallintolain ([434/2003](#)) 34 §:ssä säädetään sekä hankittava oppilaan opetuksesta vastaavilta selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä tehtävä näiden perusteella arvio erityisen tuen tarpeesta (*pedagoginen selvitys*). Pedagogista selvitystä on tarvittaessa täydennettävä psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. ([30.12.2013/1288](#))

36 h § ([11.3.2022/163](#)) Oppilashuolto kurinpidon ja ojentamisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi 36 §:n 2 tai 3 momentin nojalla, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa 36 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden jälkeen.

SORA-säädökset

SORA-säädökset ovat lainsäädäntökokonaisuus, johon kuuluvat:

- Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)
- Ammattikorkeakoululaki (932/2014)
- Yliopistolaki (558/2009)

Säädökset liittyvät opiskelijaksi ottamisen esteisiin, opiskeluoikeuden peruttamiseen ja palauttamiseen sekä huumausainetestaukseen. **Säädökset** (ei huumausainetestaus) **koskevat SORA – tutkintoja** (STM 2015: 2, liite 1), **joihin liittyy alaikäisen turvallisuutta, potilas- ja asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia**. Sora-lainsäädäntö ei koske lukiokoulutusta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sovelletaan

- Esi-, perus- ja lisäopetuksen oppilaisiin
- Lukiossa ja ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa opiskeleviin opiskelijoihin (myös oppisopimusopiskelijoihin)
- Ammattitutkintokoulutuksessa opiskeleviin oppivelvollisiin ja perustutkintokoulutuksen opiskelijoihin

- Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaisiin
- Maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävän lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoihin
- Niihin aikuislukion opiskelijoihin, jotka opiskelevat perusopetuksen oppimäärää
- Lukio-opintoja aikuisten opetussuunnitelman mukaisesti opiskeleviin oppivelvollisiin
- Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen opiskelijoihin (TUVA)
- Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (Telma) opiskelijoihin
- Kansanopistojen oppivelvollisiin opiskelijoihin (myös aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa olevat oppivelvolliset)

Lakia ei sovelleta

- Perusopetuslaissa tarkoitettuun aamu- ja iltapäivätoimintaan, perusopetuksen yksittäisiä oppiaineita opiskeleviin eikä lukion aineopiskelijoihin
- Aikuislukiossa opiskeleviin, jotka suorittavat lukio-opintoja aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisesti, (ellei ole oppivelvollinen)
- Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijoihin eikä ammatillisen koulutuksen yksityisopiskelijoihin
- Oppisopimuskoulutuksessa oleviin, jos se järjestetään näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena tai sellaisena lisäkoulutuksena, joka ei johda tutkintoon.

Kouluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja perusopetuksen oppilaat, mutta esiopetuksen lasten terveysterveystilat järjestetään neuvolassa. Opiskeluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja opiskelijat, jotka opiskelevat alla mainituissa oppilaitoksissa opintotukilain (65/1994) mukaiseen opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa:

- Toisen asteen opiskelijat
- Korkeakoulujen opiskelijat
- Työvoimakoulutus
- Kansainväliset toisen asteen opiskelijat
- Muu opiskelu
- Ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset
- Opiskelijat, jotka suorittavat ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa tai niiden osaa
- Opiskelijat, jotka ovat ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa
- Pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksessa oleva opiskelija on työsuhteessa, jolloin hänelle kuuluvat työterveyshuollon palvelut, ei opiskeluterveydenhuollon palvelut (poikkeuksena oppivelvolliset, oppisopimuskoulutuksessa oleva oppivelvollinen on opiskeluterveydenhuollon piirissä)

Lukiolaissa (629/1998) tarkoitetut oppilaitokset

- Opiskeluterveydenhuollon palvelut eivät kuulu aikuisten lukiokoulutuksessa opiskeleville sillä opiskelu ei ole opintotukeen oikeuttavaa. Opintotukea voi saada, jos suorittaa opinnot yhdistelmätyössä eli ammatillisen perustutkinnon yhteydessä. Tällöin on oikeus myös opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

2 Koululaisten ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja terveydentilan nykytilan kuvaus alueella

Keväällä 2023 toteutettiin kahden vuoden välein toistuva valtakunnallinen kouluterveyskysely (THL 2023), joka tuottaa hyvinvointialuekohtaista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kouluterveyskyselyyn vastaavat perusopetuksen 4. ja 5. luokkien sekä 8. ja 9. luokkien oppilaat, lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisten oppilaitosten alle 21-vuotiaat 1. ja 2. vuoden opiskelijat.

Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella myönteistä vuoden 2021 tuloksiin nähden oli se, että oppilaat ja opiskelijat kokevat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiensa parantuneen, lukiolaisten koulu-uupumus on vähentynyt ja lukiolaiset kokivat paremmin saavansa tukea hyvinvointiinsa koululääkäriltä. Lukiolaiset ja 4. ja 5. luokan oppilaat pitävät koulunkäynnistä enemmän kuin vuonna 2021 ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat kokevat vuoteen 2021 verrattuna enemmän olevansa osa koulu- ja luokkayhteisöä. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella huolta aiheuttavat kouluterveyskyselyn perusteella nuorten huono kokemus terveydentilastaan, kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, lisääntynyt päihteiden käyttö, rahapelaaminen sekä väkivallan ja häirinnän kokemukset.

Kaikissa kouluterveyskyselyn ikäryhmissä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskelijat **kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonommaksi** kuin koko maan opiskelijat keskimäärin. 8. ja 9. luokan tytöistä 43,4 % kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi ja lähes puolet (48,9 %) ammatillisen oppilaitoksen tytöistä kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Lisäksi vain alle puolet (46,8 %) Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen 8. ja 9. luokan tytöistä on tyytyväinen elämäänsä. Poissaolot sairauden vuoksi vähintään kuukausittain ovat lisääntyneet yläkoulu- ja lukioikäisillä sekä ammatillisissa oppilaitoksissa. Näissä ikäryhmissä noin 40 % on kokenut kipua ainakin kolmessa kehonosassa vähintään kerran viikossa.

Positiivinen mielenterveys on heikentynyt vuodesta 2021 sekä 8. ja 9. luokan oppilailla, että lukiolaisilla, mutta ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla se on noussut 27,7 prosenttiin, mikä toki on vielä melko alhainen tulos (koko maa 25,0 %). Yli puolet tytöistä on ollut huolissaan mielialastaan. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen 8. ja 9. luokan oppilaista 23,6 % kokee **kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta**, mikä on korkein tulos verrattaessa muihin hyvinvointialueisiin. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on lisääntynyt yläkoululaisten lisäksi lukiolaisten keskuudessa (17,7 %), mutta hieman laskenut ammatillisessa oppilaitoksessa (23 %) ollen kuitenkin yli koko maan (21,1 %) keskiarvon. Tulosten perusteella voidaan todeta, että Itä-Uudenmaan alueella tulisi erityisesti huomioida nuorten mielen hyvinvointi, jonka notkahdukset voidaan nähdä myös valtakunnallisena ilmiönä.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella huolta herättävä **päihteiden sekä tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja lisäksi rahapelaaminen** ovat lisääntyneet 8. ja 9. luokan oppilailla, lukiolaisilla sekä ammatillisen oppilaitoksen oppilailla ja tulokset ovat korkeammat suhteessa muihin Uudenmaan alueisiin. 8. ja 9. luokan oppilaat, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat käyttävät tupakka- ja nikotiinituotteita sekä sähkösavukkeita enemmän kuin maassa keskimäärin ja **alkoholia** käytetään myös näissä ikäryhmissä koko maan keskiarvoa selvästi enemmän. 6,8 % 8. ja 9. luokan oppilaista käyttää alkoholia viikoittain (koko maa 3,9 %) ja alkoholin käyttö on etenkin Loviisassa lisääntynyt merkittävästi. **Kannabista ja muita laittomia huumeita**

kokeillaan myös yhä useammin. Porvoon ja Sipoon lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 8,5 % on käyttänyt kannabista viimeisen 30 päivän aikana, kun vastaava osuus oli vuonna 2021 puolet vähemmän. Ammatillisessa oppilaitoksessa 12,1 % kertoo käyttäneensä kannabista viimeisen 30 päivän aikana, kun koko maan keskiarvo on 5,4 %.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kouluterveyskyselyiden tuloksissa huolta herättää myös oppilaiden ja opiskelijoiden **väkivallan kokemusten lisääntyminen**. Pojat kokevat fyysistä uhkaa tyttöjä useammin, kun taas tytöt kokevat vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa useammin kuin pojat. Lähes joka toinen yläkoululainen tyttö ja toisen asteen naispuoleinen opiskelija on kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana. Myös jo 4. ja 5. luokan oppilaiden vastauksissa ilmenee väkivallan kokemusten lisääntyminen sekä koulussa että kotona. Lähes joka kolmas 4. ja 5. luokan oppilas on kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana. Noin 40 % 8. ja 9. luokan, lukion ja ammatillisen oppilaitoksen tytöistä on kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana ja ero poikiin on merkittävä.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarve on oppilaiden ja opiskelijoiden keskuudessa lisääntynyt. Nuoret, ja etenkin tytöt, osaavat tunnistaa ja sanoittaa herkemmin mielen hyvinvoinnin huoliaan, mutta samalla nuorten pahoinvoinnista on tullut myös eräänlainen ilmiö. Tarvetta on siis myös yhteisölliselle opiskeluhuollolle, jotta nuorten huolet kohdataan myös ilmiöiden ja asenteiden tasolla ja luodaan hyvinvointia ja terveyttä edistävää kulttuuria kouluympäristöihin.

Vuosittain toteutetaan perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu **Move! -mittaus**, joka on fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä. Sen tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move! -mittaustuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa (oppilaan huoltajan luvalla) ja hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Move! -järjestelmässä mitataan fyysisiä ominaisuuksia, motorisia taitoja ja havaintomotorisia taitoja. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella mittaukseen osallistui vuonna 2023 yhteensä 1072 viidesluokkalaista ja 987 kahdeksaluokkalaista. Fyysisen toimintakyvyn kokonaistuloksen mukaan **37,6 prosentilla viidesluokkalaisista** fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla (koko maa 38,4 %). **38,2 prosentilla kahdeksaluokkaisista** fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla (koko maa 41,2 %). Tulosten perusteella näillä mitattavilla voi olla vaikeuksia selviytyä väsymättä arkipäivän toiminnoista. Mittauksessa 20 metrin viivajuoksu ja ylävartalon kohotus näyttäytyivät osioina, joissa mitattavilla oli Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella eniten haasteita.

3 Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman tehtävät ja tavoitteet

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma toimii niin sanottuna sateenvarjosuunnitelmana tarkemmille alueellisille alasuunnitelmille. *Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa* kuvataan alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden tila ja *hyvinvointisuunnitelmassa* asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työlle painopisteet ja tavoitteet. *Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma* tarkentaa tavoitteita lasten ja nuorten tilanteen näkökulmasta ja *alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma* on vielä oma tarkentava

lisäosansa alueellisessa lasten ja nuorten suunnitelmassa. Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistelussa, joten tässä kuvataan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita sillä tasolla, kun niitä on kuvattu alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan ja nimetään **alueellisen opiskeluhuollon suunnitelman tavoitteet** ajalle 2024–2025.

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteiksi on asetettu hyvä terveys, työ- ja toimintakyky, mielen hyvinvointi sekä terveelliset elintavat. Lasten ja nuorten hyvän terveyden edistämiseksi on hyvinvointisuunnitelmassa asetettu tavoitteeksi **lasten ja nuorten terveydentilan kokemuksen koheneminen** ja tätä pyritään edistämään monialaisella tavoitteellisella yhteistyöllä ja turvaamalla opiskeluhuollon resurssit. Mielen hyvinvoinnin painopisteessä tavoitteena on **lasten, nuorten ja perheiden tukeminen oikea-aikaisesti**. Tähän toimenpiteiksi on asetettu ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistaminen, vanhemmuuden tuen lisääminen sekä esimerkiksi Terapiat etulinjaan -toimintamallin käyttöönotto ja puheeksioton mallin koulutusten tarjoaminen ammattilaisille. Terveellisten elintapojen osalta tavoitteena on **tukea lasten ja nuorten terveystaitoja** jakamalla tietoa (mini-interventiot ja puheeksiotto) liikunnan ja ravitsemuksen terveysvaikutuksista ja ennaltaehkäisemällä ja hoitamalla tupakka- ja nikotiiniriippuvuuksia.

Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteet

- Nuorten mielen hyvinvoinnin edistäminen
- Lasten ja nuorten arjen tukeminen koulu yhteisössä
- Vahva verkostotyö
- Opiskeluhuollon resurssista huolehtiminen ja resurssin vahvistaminen

Tavoitteisiin pyritään poistamalla yhteistyön esteitä, sujuvoittamalla tiedonsiirtoa ja viestintää sekä kuvaamalla yhteiset prosessit.

4 Opiskeluhuollon kokonaisuus ja päätöksenteko

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuollon työtä ohjaa lapsen ja opiskelijan edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen.

Opiskeluhoitoa toteutetaan opiskelijan lähiympäristössä esiopetuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Opiskeluhoitoa toteuttavat ammattilaiset tulevat eri organisaatioista ja suunnittelun, päätöksenteon ja toteuttamisen onnistuminen vaatii monialaista yhteistyötä, aktiivista vuoropuhelua ja selkeitä yhteistyörakenteita. Hyvinvointialueen ja opetuksen järjestäjien muodostama opiskeluhuollon ohjausryhmä on perustettu ja jäsenet on nimetty hyvinvointialueelta, opetuksen järjestäjien taholta, alueella toimivasta Kumppanuuspöydästä (vanhempien edustus) sekä nuorisovaltuustosta. Ohjausryhmä pyrkii ensisijaisesti sujuvaan yhteistyöhön, tavoitteena luoda toimivat prosessit erilaisiin tilanteisiin, joissa tarvitaan opetuksen lisäksi muita palveluita. Ohjausryhmä ei varsinaisesti päätä asioista, mutta voi valmistella asioita eri organisaatioissa tapahtuvaan päätöksentekoon.

4.1 Toimijat, roolit ja työnjako

Opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluvat lakisääteisinä kuraattorit, psykologit, koulu- ja opiskeluterveydenhoitajat sekä koulu- ja opiskelulääkärit. Lisäksi IU HVA on tarjonnut täydentävänä psykiatristen sairaanhoitajien palveluita lapsille ja nuorille Porvoon, Loviisan ja Lapinjärven kouluterveydenhuollossa.

Opiskeluhuollon palveluita johtavat lähiesihenkilöinä johtava psykologi, johtava kuraattori, vastaavat terveydenhoitajat sekä ylilääkäri. Kuraattori- ja psykologipalveluiden palvelukokonaisuutta johtaa opiskeluhuollon palveluvastaava. Terveys- ja opiskeluhoollon palvelukokonaisuutta johtaa neuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluvastaava.

Lakisääteisesti jokaisella oppilaitoksella tulee olla käytössään vastaavan kuraattorin palveluja (sosiaalityöntekijän kelpoisuuden omaava). Hyvinvointialueella toimii tällä hetkellä kaksi vastaavaa kuraattoria.

Opiskeluhooltoon perustetaan opiskeluhoollon työntekijöistä koottava kriisiryhmä (vuoden 2024 aikana), jota voi konsultoida ja joka voi tulla toimipisteiden avuksi kriisitilanteiden jälkihoidossa. Sen toimintaa koordinoi opiskeluhoollon palveluvastaava.

Kuva: Kuntaliitto.

4.2 Yhteistyön rakenteet: yhteistyöryhmät ja niiden kokoonpanot

Alueellisesti opiskeluhoollon ohjaa alueellinen opiskeluhoollon ohjausryhmä, joka on perustettu elokuussa 2023. Sen puheenjohtajana toimii Perhe- ja sosiaalipalveluiden vastualuejohtaja. Ohjausryhmä kokoontuu 4–6 kertaa vuodessa ja siinä on edustus alueella toimivista opetuksen järjestäjistä. Ohjausryhmässä on myös opiskelija- sekä huoltajaedustajat.

Alueellisen opiskeluhoollon ohjausryhmän tehtäviä ovat:

- Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinta: tietojen kerääminen ja muu valmistelu sekä toimeenpano
- Opiskeluhoitotyön kehittämisen tavoitteista sopiminen
- Yhteistyön ja roolien määrittely 1) oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä, syrjinnältä ja väkivallalta, 2) päihteidenkäytön ennaltaehkäisy ja päihdeasioiden hoito, 3) kriisien ennaltaehkäisy ja kriisitilanteiden hoito
- Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin seuranta: kyselyjen ja muiden tutkimusten tulosten käsittely, toimenpide- ja kehittämis ehdotusten laatiminen tulosten perusteella sekä ehdotusten toteutumisen seuranta.
- Yhteistyön määrittely oppilaiden/opiskelijoiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen osalta
- Yhteistyön määrittely poissaolojen seuraamisen ja puuttumisen toimintamallin vaikuttavuuden seuraamiseksi ja toimintamallin kehittämiseksi
- Ajankohtaisten lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavien tekijöiden ja ilmiöiden seuraaminen ja tarvittavien toimenpiteiden käynnistäminen
- Yhteistyön määrittely opiskeluhoollosta tiedottamiseksi: Opiskeluhoollon palveluista tiedottavat sekä hyvinvointialue että kunta.
- Alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän toiminnan arviointi

Ohjausryhmä voi tehdä esityksiä kuntien tai hyvinvointialueen päätöksentekoon. Ohjausryhmä voi kutsua tarvittaessa asiantuntijoita osallistumaan kokouksiin.

Opetuksen järjestäjillä on omia ohjausryhmiä, joissa on mukana hyvinvointialueen nimeämä opiskeluhoollon edustus.

Kouluissa ja oppilaitoksissa kokoontuvat yksikkökohtaiset yhteisölliset opiskeluhoolloryhmät, jotka koordinoivat toimipisteiden yhteisöllistä opiskeluhoollotyötä.

Opiskelijoiden asioiden monialaisen käsittelyn mahdollistaa opiskelijan tueksi tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. Sen tavoitteena on tukea yksittäistä opiskelijaa, hänen oppimistaan ja hyvinvointiaan. Monialainen asiantuntijaryhmä muodostuu opiskelijan ympärille ja kokoonpano määräytyy hänen tarpeidensa ja toiveidensa mukaisesti. Asiantuntijaryhmään osallistuu yleensä huoltajat, ja edustusta on myös edustusta opiskeluhoollosta sekä oppilaitoksesta. Monialaisen asiantuntijaryhmän työhön voidaan myös kytkeä ulkopuolisia ammattilaisia, esim. sosiaalityöstä tai nuorisotyöstä, jos opiskelijan suostumus on saatu.

4.3 Yhteistyö huoltajien ja opiskelijoiden kanssa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Hyvinvointialueen opiskeluhoollon edustajat osallistuvat oppilaille ja huoltajille järjestettäviin tilaisuuksiin, kuten keskustelutilaisuuksiin ja huoltajainfoihin, aktiivisesti. Opiskeluhoollto viestii palveluistaan ja toiminnastaan oppilaille ja huoltajille (kts. tarkemmin [Luku 11](#)).

Alueellisessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä on kutsuttuna huoltajien sekä opiskelijoiden edustaja. Vanhempainedustaja tulee hyvinvointialueen järjestöjen kumppanuuspöydän kautta vanhempainyhdistyksestä. Opiskelijaedustus pyydettiin alueellisesta nuorisovaltuustosta. Sekä vanhempainedustajalla että opiskelijaedustajalla on alueellisessa opiskeluhoollon ohjausryhmässä

mahdollisuus tuoda edustamansa ryhmän ääni kuuluviin pohdittaessa monialaista yhteistyötä opiskelijoiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseksi.

5 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

5.1 Koulutuksen järjestäjien arviot opiskeluhuollon kokonaistarpeesta

Opetuksen järjestäjät toimittavat vuosittain arviot lukuvuoden esikoululaisten, peruskoululaisten sekä toisen asteen opiskelijoiden määrästä toimipisteittäin.

5.2 Hyvinvointialueen arvio tarvittavista opiskeluhoitoresursseista sekä resurssien kohdentaminen

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella toimii 15 opetuksen/koulutuksen järjestäjää, ja alueella on 79 koulua/toimipistettä sekä 20 esiopetusta järjestävää päiväkotia.

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin ovat oikeutettuja opiskelijat, jotka opiskelevat opintotukilain (65/1994) mukaiseen opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa.

Opiskeluhoitopalveluiden tarpeen arviointi perustuu lakisääteisiin mitoituksiin ja suosituksiin.

Sitovat mitoitukset kuraattori- ja psykologipalveluissa

- Psykologilla max 780 oppilasta/opiskelijaa/esikoululaista
- Kuraattorilla max 670 oppilasta/opiskelijaa/esikoululaista

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon suositukset

- Kouluterveydenhoitajalla enintään 460 oppilasta (ei sisällä sairaanhoitoa)
- Koululääkärillä enintään 2100 oppilasta (ei sisällä sairaanhoitoa)
- Opiskeluterveydenhoitajalla enintään 570 opiskelijaa (sisältää sairaanhoitoa)
- Opiskelulääkärillä enintään 1800 opiskelijaa (sisältää sairaanhoitoa)
- Työntekijäkohtaisissa mitoituksissa on otettava huomioon työskentelytoimipisteiden määrä, maahanmuuttajataustaisten asiakasmäärä, alueiden sosioekonomiset erot, työskentely useammalla palvelusektorilla tai koulutusasteella.

Opetuksen järjestäjien ilmoittamat oppilas- ja opiskelijamäärät sekä mitoitukset löytyvät [Liite 1](#).

Arvio opiskeluhuollon palveluiden tarpeesta on esitetty [Liite 1](#). Tällä hetkellä resursointi on kuraattoripalveluiden osalta sitovan mitoituksen mukainen. Psykologien vakanssimäärä on myös sitovan mitoituksen mukainen, mutta saatavuusongelmien takia kaikkia vakansseja ei ole saatu täytettyä (kl 2024 tilanne), ja vajetta on hoidettu ostopalveluilla. Resursoinnin osalta seurataan oppilas/opiskelijamäärien kehitystä, ja resurssien määrää sekä kohdentamista tarkastellaan suhteessa niihin.

Terveydenhoitajien resurssoinnissa huomioidaan S2 sekä erityisen tuen oppilaiden määrä. Hyvinvointialueella on koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa yhteensä 31,5 vakanssia. Esikouluikäiset saavat terveydenhuoltopalvelut neuvolasta.

Koululääkäriresurssi on 3,5 lääkäriä lukuvuonna 2023–24. Koululääkäreiden tehtäviin kuuluu tällä hetkellä myös mielenterveys- ja neuropsykiatrista sairaudenhoitoa. Toisen asteen oppilaitoksissa opiskelulääkäriresurssi on 0,4 lääkäriä. Toisen asteen opiskelijoiden sairaudenhoitoa järjestetään myös osittain terveysasemilla.

Opiskeluhoitopalveluiden lisäksi hyvinvointialueella on 2,5 psykiatrisen sairaanhoitajan vakanssia. Sairaanhoitajien palvelut eivät ole lakisääteisiä, joten niihin ei ole olemassa mitoitussuosituksia.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon yksikköön perustetaan myös ns. nepsy-tiimi vuoden 2024 aikana, joka luo alueellisen toimintamallin neuropsykiatristen haasteiden ennaltaehkäisyyn ja oppilaiden, huoltajien ja opetushenkilöstön tukemiseen. Tiimin toimintaperiaatteena tulee olemaan konsultatiivinen työskentely (esim. tukijaksot oppilaan opetusryhmään), huoltajien ohjaus ja neuvonta (ml. kotiohjaus), nepsy-arvioiden tekeminen sekä tarvittaessa hoidon järjestäminen oppilaalle. Nepsy-tiimin terveydenhoitajat tekevät myös esiselvityksiä ADHD:n diagnosointia varten. Neuropsykiatrisesti oirelevien lasten hoitoketju kuvataan hyvinvointialueella vuoden 2024 aikana. Tavoitteena on tarjota tukea mahdollisimman varhain ja luoda saumaton, moniammatillinen palveluketju.

6 Yhteistyö yhteisöllisen opiskeluhoitotyön osalta

6.1 Alueellinen taso: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen opiskeluhoollossa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on tavoitteellista toimintaa hyvinvointialueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden lisäämiseksi, sairauksien sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja osallisuuden vahvistamiseksi. HYTE-työ on hyvien ja vaikuttavien toimintamallien jakamista ja yhtenäistämistä, ammattilaisten kouluttamista sekä keskinäisen ja monialaisen yhteistyön vahvistamista.

Opiskeluhoollossa kaikilla toimilla tavoitellaan oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin, terveyden ja opiskelukyvyyn edistämistä. Terveystarkastuksia tehdään ennaltaehkäisevällä otteella ja ammattilaisia koulutetaan muun muassa huomioimaan mielen hyvinvoinnin asiat tai ottamaan puheeksi päihteiden käyttö. Vaikuttavinta hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on, jos se kohdistetaan koko opiskeluyhteisöön ja sitä tehdään monialaisessa yhteistyössä eli yhteisöllisen opiskeluhoollon keinoin. Opiskelijoiden hyvinvoinnissa ja turvallisuudessa merkittävä rooli on yhteisöllä ja sosiaalisilla suhteilla ja tärkeää on tunnistaa lasten ja nuorten elämään vaikuttavia ilmiöitä, jotka ovat sekä paikallisia, valtakunnallisia että myös globaaleja.

Alueellisella tasolla monialaista yhteistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään monissa eri verkostoissa (kts. luku 10.2). Verkostot tarkastelevat hyvinvoinnin ilmiöitä eri näkökulmista ja eri toimijoiden osaamista hyödyntäen. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueen nuorisovaltuustoilla on mahdollisuus vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointia koskevaan päätöksentekoon.

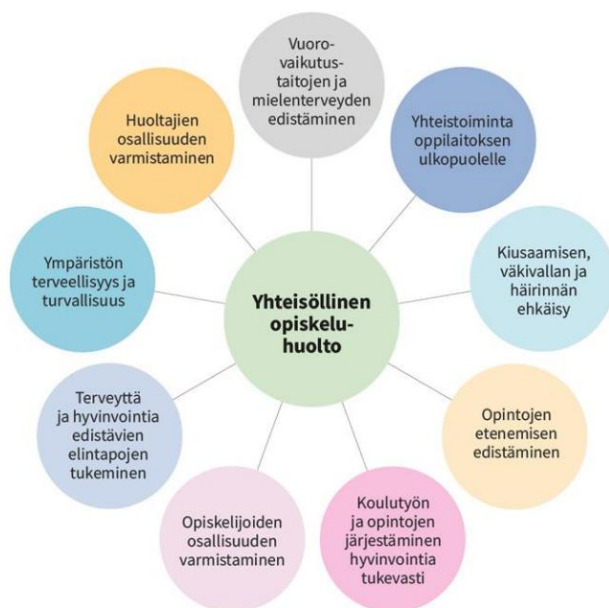

Oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia ja terveyttä edistetään kunnissa ja oppilaitoksissa myös erilaisten hankkeiden ja mallien kautta. Näitä ovat muun muassa Unicefin lapsiystävällinen kunta - malli (Loviisa ja Lapinjärvi), Harrastamisen Suomen malli (Loviisa, Lapinjärvi, Porvoo, Sipoo), Gutsy Go -menetelmä osallisuuden vahvistamiseksi (Sipoo), Haru-verkosto, Planet Youth (Sipoo), Hyvää mieltä koulussa, Liikkuva koulu, Avekki (Pukkila) ja Sosiaalisesti Kestävä Amis (Keuda, Careeria). Opiskeluhuollolla on myös mahdollisuus osallistua näihin hankkeisiin ja yhteisten toimintamallien kehittämiseen.

6.2 Yhteistyö oppilaitoksissa yhteisöllisessä opiskeluhuollossa

Yhteisöllinen työ oppilaitoksissa tapahtuu oppilaitosten arjessa, oppilaitoksen henkilökunnan ja opiskeluhuollon työntekijöiden yhteistyönä. Yhteisöllistä työtä suunnitellaan koulun opiskeluhoitoryhmässä oppilaitosten toimipisteiden ja opiskeluhuollon yhteistyönä, ja päätetään vuosittaisista teemoista ja tavoitteista. Tavoitteisiin pääsemistä arvioidaan lukuvuoden päättyessä.

Lasten ja nuorten arjen tukeminen koulu yhteisön yhteistyönä on tärkeää ja opiskeluhoolto pyrkii löytämään riittävästi resursseja tähän osallistumiseen. Tällä hetkellä oppilaiden ja opiskelijoiden elämäntilanteet edellyttävät vahvaa yksilötyöskentelyä.

Kuva: THL

6.3 Yhteistyö oppilaitosympäristöjen monialaisen tarkastamisen osalta

Opiskeluympäristöllä ja -yhteisöllä on suuri merkitys oppilaan ja opiskelijan terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdollisuuksille oppia omien kykyjen mukaisesti. Terveellinen ja turvallinen opiskeluympäristö sekä hyvinvoiva yhteisö muodostuvat hyvistä fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalista olosuhteista. Myös henkilöstö hyötyy terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä ja hyvinvoivasta yhteisöstä.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan

tarkastamalla oppilaitokset kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010). Muilla viranomaisilla on velvollisuus osallistua tarkastuksen yhteistyöhön.

Kaikki koulu- ja opiskeluterveydenhuollon piirissä olevat oppilaitokset on tarkastettava. Myös esiopetusyksiköt tulisi tarkastaa monialaisesti. Terveysuojelulaki 763/1994 velvoittaa tarkastamaan kaikki kokoontumistilat ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki huolehtimaan myös esiopetuksen ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä yhteisön hyvinvoinnista.

Oppilaitosten terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla. ([THL - Oppilaitoksen terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus](#))

7 Yhteistyö yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi

7.1 Tiedonsiirto opiskeluhoollon ja koulutuksen järjestäjien välillä

OPH:n julkaiseman ohjeistuksen mukaan ([Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhoollopalveluille | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)) koulutuksen järjestäjät voivat luovuttaa opiskeluhooltoon ilman suostumusta opiskeluhoollon asiakkuudessa olevan opiskelijan yhteystiedot, huoltajien yhteystiedot, sekä kuraattoreille välttämättömät muut kuraattoripalveluiden järjestämiseksi tarvittavat tiedot. Kun opiskelijan tueksi on koottu monialainen asiantuntijaryhmä, voidaan opiskeluhoollopalveluiden järjestämisen kannalta tarvittavat tiedot myös luovuttaa. Muissa tapauksissa muut tiedot on pyydettävä kirjallisella suostumuksella. Alueen kaikki koulutuksen järjestäjät ovat järjestäneet katseluoikeuden opiskelijatietojärjestelmään yhteystietojen osalta. Tiedonsiirron tilannetta tarkastellaan yhteistyössä vuoden 2024 aikana, kun valtakunnallinen arkkitehtuurityö tähän liittyen on saatu päätökseen.

7.2 Monialainen yhteistyö yksilökohtaisessa opiskeluhoollon

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa on kuvattu monialaisen yhteistyön periaatteet (luku 3: yksilökohtaisen opiskeluhoollopalvelun toteuttaminen). Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai huoltajan suostumukseen. Kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä.

Opetushallituksen linjauksella ([Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhoollopalveluille | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)) monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet voivat saada tietoonsa opiskelijan opiskeluun liittyviä tietoja (esim poissaolomerkinnät, pedagogiset asiakirjat, arvosanat), joihin muussa tapauksessa tarvittaisiin kirjallinen suostumus.

On suositeltavaa, että opiskeluhoollon kutsuu aktiivisesti muita oppilaalle merkityksellisiä tahoja yhteistyöhön. Opiskeluhoollon rooli on suuri silloin, kun kootaan lapsen ja nuoren verkostoa ja hankitaan hänelle apua ja tukea esim. sosiaalihuollon tai terveydenhuollon palveluista. Konsultaatio on yksi tärkeä yhteistyön keino.

7.3 Prosessit yksilökohtaisen asian viemiseksi opiskeluhooltoon

Esikoululaisten, perusopetuksen oppilaiden sekä toisen asteen opiskelijoiden osalta opetushenkilöstön tulee noudattaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista prosessia (16 §) yksilökohtaisen asian tuomiseksi opiskeluhooltoon. Opiskeluhoiltopalveluiden tarpeesta keskusteltaessa noudatetaan 19 § mukaista käytäntöä (monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen lapsen tueksi). Tämä tarkoittaa, että asia tuodaan viipymättä opiskeluhoillon tietoon (yhteistyössä opiskelijan/hoitajan kanssa), ja neuvottelujen järjestämisessä noudatetaan monialaisten asiantuntijaryhmien kokoamisen periaatteita.

7.4 Asiakaskirjaukset ja opiskeluhooltoon liittyvät rekisterit

Psykologien, terveydenhoitajien ja lääkärien kirjaukset ovat osa hyvinvointialueen potilastietorekisteriä. Kuraattorien kirjaukset ovat osa yhteistä sosiaalihuollon asiakasrekisteriä.

Monialaisten asiantuntijaryhmien kirjaukset tallennetaan opetuksen/koulutuksen järjestäjien opiskeluhoiltorekistereihin. Kirjauksiin on pääsy kaikilla monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenillä, ja myös huoltaja/opiskelija voi pyynnöstä saada kirjaukset nähtäväkseen. Opiskeluhoillon työntekijät tekevät lisäksi monialaisten asiantuntijaryhmien kokouksista kirjaukset omiin rekistereihinsä.

7.5 Yhteistyö kurinpitorangaistuksen tai opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä

Perusopetuslain mukaan (36 §) oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä jäljellä olevan työpäivän ajaksi, ja myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltana mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi.

7.6 Yhteistyö toimipisteiden lääkehoitosuunnitelmien osalta

Tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita koulussa ovat diabetesta sairastavien oppilaiden lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi lapsilla, joilla on vaikea allergia, astma tai epilepsia. Myös muut pitkäaikaissairaudet tai vammaisuus voivat edellyttää lääkitystä koulupäivän aikana.

Oppilaan turvallisen lääkehoidon kannalta on olennaista, että koulun henkilöstö, vanhemmat, erikoissairaanhoito ja kouluterveydenhuolto tekevät tiivistä yhteistyötä ja että opetuksen järjestäjä saa tarvittavat tiedot lapsen sairaudesta ja sen vaatimista toiminista kaikilta toimijoilta. Sovittaviin asioihin kuuluvat esimerkiksi lääkityksen toteuttaja ja varahenkilöt, perehdytys, lääkityksen toteutus, erityistilanteisiin varautuminen, ensiapukäytännöt sekä työnjako koulun toimijoiden, vanhempien ja lapsen kesken. Koulutuksesta vastaavat tahot varmistavat, että sovittu lääkehoito toteutuu ja lääkehoitoon osallistuvia henkilöitä on riittävästi.

Vanhemmat toimittavat koululle selkeät ja yksinkertaiset kirjalliset ohjeet lääkeannoksista ja muut hoito-ohjeet sekä tietoa niiden mahdollisista vaikutuksista hoitoon. Vanhempien on huolehdittava siitä, että oppilaan lääkehoidon toteuttamisesta sovitaan yhdessä terveys- ja opetustoimen henkilöstön kanssa.

Lääkehoidon toteuttamisen vähimmäisvaatimuksena on aina lääkehoidon koulutus, perehdytys ja osaamisen varmistaminen. Yksittäisen lapsen lääkehoitoon liittyvistä asioista tehdään kirjallinen yksilöllinen lääkehoidon suunnitelma. Työntekijä, jonka tutkintoon ei ole kuulunut lääkehoidon opintoja, voi toteuttaa lääkärin oppilaalle määräämää, luonnollista tietä annettavaa tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa. Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen, sekä työnantajan myöntämään lapsi- ja lääkekohtaiseen lupaan. Vaativan lääkehoidon osaaminen on varmistettava näytöin (esim. insuliinin pistäminen diabeetikolle). Hyvinvointialueelta saa tukea lääkehoidon täydennyskoulutusten sisällön arviointiin sekä lupaprosessiin.

Esiopetuksen ja perusopetuksen koulutuksen järjestäjä (kunta, opetustoimen johto) vastaa siitä, että opetussuunnitelman mukaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan sisällytetään lääkehoitosuunnitelma ja että se toteutuu. Yksittäisen työyksikön eli koulun johdolla on vastuu koulutuksen järjestäjän lääkehoitosuunnitelman sisällyttämisestä koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan, ja sen toteutumisesta huolehtiminen. Lääkehoitoa suunnitellaan ja toteutetaan edellä kuvatusti myös toisen asteen oppilaitoksissa, vaikka opiskelijoista suurin osa kykenee jo itse huolehtimaan koulupäivän aikaisesta lääkityksestään.

Oppilaitoskohtaisen lääkehoitosuunnitelman lisäksi yksikön johdon vastuulla on huolehtia, että jokaisella pitkäaikaissairauden hoidossa tukea tarvitsevalla lapsella tai oppilaalla on oma yksilöllinen lääkehoitosuunnitelma. Varsinaisen lääkehoidon toteuttamisen lisäksi henkilöstön on tärkeää ymmärtää lääkehoidon merkitys laajemmin osana lapsen/oppilaan kehityksen kokonaisuutta. Lääkehoito vaikuttaa usein ravitsemukseen ja ruokailuun sekä kasvuun ja kehitykseen.

[Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

[Lapsen diabetes koulussa ja varhaiskasvatuksessa](#)

[THL - lääkitys koulupäivän aikana](#)

7.7 Yhteistyö SORA-lainsäädännön osalta (toisen asteen koulutuksen järjestäjät)

SORA-säädökset ja määräykset käsittelevät opiskeluun soveltumattomuuteen liittyviä ratkaisuja ([SORA-säädökset - THL](#)).

SORA-säädösten tavoitteena on parantaa turvallisuutta koulutuksessa ja työelämässä sekä lisätä koulutuksen järjestäjän ja korkeakoulun (jäljempänä koulutuksen järjestäjä) mahdollisuuksia puuttua opiskelijan alalle soveltumattomuuteen. Säädöksillä varmistetaan myös opiskelijan oikeusturva.

Terveydenhuollon tehtävänä on arvioida opiskelijan terveyttä ja toimintakykyä opiskelijaksi ottamisen vaiheessa, opiskeluoikeuden peruuttamisen tai palauttamisen harkintatilanteissa sekä tilanteissa, joissa opiskelijalta vaaditaan huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä.

Koulutuksen järjestäjä voi määrätä SORA-tutkintoa opiskelevan opiskelijan terveydenhuollon tarkastukseen, jos hänellä epäillään olevan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka, jonka perusteella hänen opiskeluoikeutensa voitaisiin peruuttaa. Terveydenhuollon ammattihenkilöt päättävät tarvittavista tutkimuksista tutkintokohtaisten terveydentilavaatimusten toteutumisen arvioimiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa kustannuksista. Lääkäri antaa lausunnon, josta ilmenee, pidetäänkö opiskelijaa sopivana jatkamaan tutkintoa. Jos opiskelijaa pidetään rajoituksin sopivana, täsmennetään millä edellytyksillä opiskelija voi opintoja jatkaa.

Opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen, opiskelijan hoidon toteutuminen ja jatkohoitosuunnitelma tulee turvata.

Jos henkilön opiskeluoikeus palautetaan, hänelle tulee opiskeluterveydenhuollossa tehdä erityisen tuen tarpeen arvio.

Huumausainetestaukseen liittyvät säännökset koskevat kaikkien alojen opiskelijoita ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa (ei koske lukioita). Koulutuksen järjestäjä vastaa testaamiseen liittyvistä kustannuksista.

Pääsääntöisesti terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa salassapitosäännösten vuoksi antaa opiskelijan terveydentilaan ja toimintakykyyn liittyviä tietoja ilman opiskelijan lupaa. Kuitenkin tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja voidaan antaa opinto-ohjauksesta vastaaville henkilöille opiskelijan muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten sekä opiskeluyhteisön turvallisuuden varmistamiseksi:

- oppilaitoksen rehtorille tai johtajalle ja oppilaitoksen turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle
- työssäoppimisesta tai harjoittelusta vastaaville henkilöille
- poliisille ja koulutuksen järjestäjän edustajalle, joka on vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä

Koulutuksen järjestäjä voi antaa opiskelijan terveydentilasta tietoja opiskeluterveydenhuoltoon hänen terveytensä ja turvallisuutensa varmistamiseksi sekä tarvittaviin tukitoimiin ohjaamiseksi.

7.8 Yhteistyö esikoululaisten yksilökohtaisten opiskeluhuoltopalveluiden järjestämiseksi

Myös esiopetuksen lapset ovat opiskeluhuoltopalveluiden piirissä kuraattorin ja psykologin palveluiden sekä yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön osalta. Terveydenhuoltopalvelut järjestetään neuvolasta.

Esiopetusyksiköiden pienuuden ja suuren määrän takia työskentelyssä painottuu konsultaatio ja tarpeen mukaan yksilökohtaisten palveluiden tarjoaminen. Opiskeluhuollolla on tärkeä rooli esiopetuksen lasten muihin palveluihin ja kuntoutukseen ohjaamisessa. Esiopetuksen lasten osalta käytäntönä on, että psykologin tutkimuksia tehdään tarpeen mukaan lukuvuoden aikana, ja nykyään on luovuttu kouluvalmiuden tutkimisen ajatuksesta.

Esiopetuksen palveluiden järjestämisessä korostuu tiedottamisen ja yhteistyön tärkeys. Nivelvaiheyhteistyö keväällä ennen kouluun siirtymistä on tärkeä suunnitella yhteistyössä.

8 Yhteistyö liittyen kiusaamiseen ja häirintään, poissaoloihin sekä päihteisiin

8.1 Yhteistyö opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta

Yhdenvertaisuus on Suomessa jokaisen perusoikeus. Perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan kuin muita. Kouluissa, oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuspalveluissa lasten, nuorten ja yhteisön turvallisuus on koko henkilöstön vastuulla. Oppimisyhteisöjen toimintakulttuurin ja johtamisen pitää edistää turvallisuutta ja hyvinvointia, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa, sekä kehittää yhteisöllisyyttä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjän määrittelee järjestyssäännöt (tai sovellettavat järjestysmääräykset), joilla edistetään koulun tai oppilaitoksen sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa ennaltaehkäisevää työ tehdään oppilaitoksissa/kouluissa, ja yhteisöllisiä toimintamalleja rakennetaan yhdessä huoltajien sekä paikallisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien sidosryhmien kuten sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotyön, poliisin tai seurakunnan ja eri järjestöjen kanssa. Alle 15-vuotiaiden tekemissä rikoksissa tukee alueen moniammatillinen Ankkuri-toiminta, jota koordinoi Itä-Uudenmaan poliisi. Opiskeluhuollon yksilökohtaisten palveluiden lisäksi hyvinvointialueella yleisimpiä yhteistyötahoja perheneuvola sekä sosiaalihuollon palvelut.

Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastainen toimintamallin kannalta on tärkeätä tuntee eri lainsäädäntöihin sisältyvät velvollisuudet ilmoituksen tekemisestä muulle viranomaiselle ja huoltajille sekä oikeudet myös salassa pidettävien tietojen siirtoon. Ilmoitusvelvollisuuksista, viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja tietojen luovuttamisesta säädetään muun muassa perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa, lastensuojelulaissa, sosiaalihuoltolaissa sekä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta annetussa laissa. Säännökset varmistavat osaltaan sen, että häirintään voidaan puuttua moniammatillisesti eri toimijoiden yhteistyönä.

Opetuksen/koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan suunnitelma oppilaan/opiskelijan suojaamiseksi häirinnältä. Paikalliset turvallisuutta ja hyvinvointia, sekä häirinnän ehkäisyä ja siihen puuttumista koskevat suunnitelmat ja toimintamallit on käsiteltävä oppilaiden sekä huoltajien, tai heidän edustajiensa kanssa.

8.2 Läsnäolon tukemisen malli tilanteissa, joissa oppilaalla on poissaoloja tai opinnot eivät etene

Alueen perusopetuksen järjestäjät ovat sopineet noudattavansa Sitouttavan kouluyhteisötyön kehittämishankkeessa laadittua käsikirjaa perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen. Läsnäolon tukemisen mallin mukaisesti opetushenkilöstö ottaa varhaisesti yhteyttä oman toimipisteen opiskeluhoollon työntekijään. Yhteisellä koulutiellä: Käsikirja perusopetuksen oppilaiden läsnäolon tukemiseen ja poissaolojen vähentämiseen: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165025>

Opetuksen/koulutuksen järjestäjät ja hyvinvointialue tekevät yhteistyötä poissaolojen ennaltaehkäisemiseksi mm vaikuttaen koulu yhteisön toimivuuteen, oppilaiden ja opiskelijoiden tuen saantiin ja muihin viihtyvyyteen ja koulumotivaatioon vaikuttaviin tekijöihin. Olennainen osa on myös oppimisen ja kehityksen esteiden varhainen tunnistaminen ja niiden lieventäminen. Yhteisöllisen työn keinoja on kuvattu opetuksen järjestäjien opiskeluhoollon suunnitelmissa, ja opiskeluhoolto osallistuu yhteisölliseen työhön.

Yhteistyö tilanteissa, kun poissaoloja on kertynyt tai opintojen eteneminen on vaarantunut

- Oppilaitos seuraa poissaolotilannetta ja reagoi poissaoloihin opetussuunnitelmaan kirjatun tai oman poissaolomallinsa mukaisesti
- Opettaja käynnistää yhteistyön opiskeluhoollon työntekijöiden kanssa poissaolojen taustasyiden selvittämiseksi ja lieventämiseksi/poistamiseksi, kootaan monialainen asiantuntijaryhmä opiskelijan tueksi
- Opiskeluhoollon henkilöstö kartoittaa opiskelijan tilannetta, arvioi tuen tarvetta ja ohjaa tarvittaessa muihin hyvinvointialueen palveluihin
- Tarpeen mukaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden palveluista kootaan verkosto tukemaan perhettä ja opiskelijaa, verkosto voi toimia yhteistyössä oppilaitoksessa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kanssa
- Yhteistyö täsmentyy jatkossa

Opiskeluhoollon toimintamalli

Tilanne	Opiskeluhoollon ja HVA:n muiden palveluiden tarjoaminen
Kun oppilaitoksessa herää huoli poissaoloista	Opiskeluhoolto voi kartoittaa tilannetta, tarjota tukea, ohjata muihin palveluihin. Opiskeluhoollon voidaan konsultoida. Tehdään yhteistyötä opiskelijan tueksi kootussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä
Kun perhe tarvitsee tukea poissaolotilanteessa	Opiskeluhoolto voi ohjata sosiaalipalveluihin tai perheneuvolaan. Esim lastensuojeluilmoituksen tekee se, jolla on huoli.
Kun opiskeluhoollon tuki ei riitä	Ohjaus muihin palveluihin: Zemppi, perheneuvola, perusterveydenhuolto, HUS lasten/nuorisopsykiatria Sosiaalihuollon tai lastensuojelun tuen tarpeen arviointi tarvittaessa
Tilanteen jatkuva seuranta ja tuki koulussa	Opiskeluhoolto ja opettajat (monialainen asiantuntijaryhmä) tekevät tiivistä yhteistyötä oppilaan/opiskelijan tukemiseksi

8.3 Yhteistyö päihdeidenkäytön ja rahapelaamisen ennaltaehkäisemiseksi sekä niiden ilmetessä

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä ([523/2015](#)) velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kokonaisuutta. Se velvoittaa kuntia ja hyvinvointialueita sovittamaan ehkäisevän päihdetyön toimet yhteen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä sekä poliisin, alkoholilain ([1102/2017](#)) ja tupakkalain ([549/2016](#)) noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

Kunnat edistävät ehkäisevän päihdetyön toimia eri hallinnon aloillaan, kuten kouluissa ja oppilaitoksissa. **Hyvinvointialueiden** tulee puolestaan huolehtia kuntien ja hyvinvointialueen työn yhteensovittamisesta, kuntien tuesta, sekä siitä, että ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava työ on merkittävässä roolissa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuudessa. Vastuu oppilaitoksissa toteutettavasta ehkäisevästä päihdetyöstä on **kunnilla**, työtä tehdään kuitenkin **monialaisessa yhteistyössä** yhdessä kuntien, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kesken. (THL 2022)

Yhteistyön tavoitteista ja sisällöistä sovitaan tarkemmin kunnan ja hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmassa, erillisessä ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa tai vastaavassa sekä konkretisoidaan koulutuksen järjestäjän opiskeluholto- ja päihdesuunnitelmissa. Lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan voidaan avata esimerkiksi alueen koulujen ja oppilaitosten päihdekasvatuksen periaatteet, sekä varhaisen tunnistamisen ja tuen palveluiden järjestäminen opiskeluhollossa. Kokonaisuus kannattaa nivoa osaksi monialaisen opiskeluholton ohjausryhmän koulutuksen järjestäjäkohtaista opiskeluholton yleistä suunnittelua, kehittämistä, ohjausta ja arviointia.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle ollaan perustamassa alueellinen ehkäisevän päihdetyön verkosto, jonka tavoitteena on päihderiskeistä tiedottaminen, päihdeiden käyttöön liittyviin asenteisiin vaikuttaminen, päihdeidenkäytön vähentäminen sekä kuntien tukeminen ehkäisevän työn järjestämisessä ja toteuttamisessa koko väestön tasolla. Oppilaitoksessa toteuttavasta ehkäisevästä päihdetyöstä on hyvä sopia yhteistyössä opetuksenjärjestäjän ja opiskeluholton kesken. Sujuva yhteistyö oppilaitosten ja opiskeluholton välillä on laadukkaan ja vaikuttavan ehkäisevän päihdetyön perusta.

Ehkäisevä päihdetyö on osa päihdekasvatusta, yhteisöllistä ja yksilöllistä opiskeluholtoa, opintojen tukea, laajaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta edistäviä toimia. Oppilaitosten ehkäisevää päihdetyötä ohjaavat opetussuunnitelman perusteet, opiskeluholton käytännöt sekä päihdesuunnitelma tai vastaava. Työn johdonmukaisella johtamisella varmistetaan ehkäisevän päihdetyön jatkuvuus ja nivoutuminen osaksi koulun sivistys- ja kasvatustyötä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta. Oppilaitoskohtainen opiskeluholto-ryhmä voi koordinoita kokonaisuutta yhteistyössä koulun tai oppilaitoksen johdon kanssa.

Puheeksiotto, varhainen puuttuminen ja vanhemmuuden tuki ovat osa opiskeluhollossa toteutettavan ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta. Päihdeiden puheeksioton ohella olisi tärkeää systemaattisesti kysyä myös rahapelaamiseen liittyvistä asioista. Myös vanhempien päihdeiden käyttöä ja rahapelitottumukset tulisi ottaa puheeksi. Kaikkien henkilöstön jäsenten on hyvä osata ottaa

oppilaiden ja opiskelijoiden päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen puheeksi aina, kun huoli herää tai käyttöä havaitaan. Lisäksi nämä teemat otetaan säännöllisesti puheeksi jokaisen oppilaan ja opiskelijan kanssa osana yksilöllistä oppilas- ja opiskelijaterveydenhuoltoa. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on käytössä neljän tuulen toimintamalli, jolla pyritään edistämään mielenterveyttä, ehkäisemään päihde- ja rahapelihaittoja sekä lähisuhde- tai muuta väkivaltaa. Neljän tuulen toimintamallin taustalla on ajatus, että mikäli tunnustetaan yksi neljän tuulen ilmiöistä, tulisi myös muut ilmiöt ottaa puheeksi. Tämän toimintamalli tarjoaa työkaluja näiden ilmiöiden puheeksiottoon ja varhaiseen tunnistamiseen myös opiskeluhuoltoon.

Mikäli päihteiden, tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista tai merkkejä niistä ilmenee, on tilanteeseen puututtava. Henkilökunnalla on velvollisuus ottaa päihteiden ja tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen puheeksi aina, kun niitä havaitsee tai epäilee. Ongelmien tunnistaminen ja tarpeen mukainen yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon ohjaaminen kuuluvat kaikille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville. Mitä aiemmin oppilaan tai opiskelijan päihteiden käyttö, tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen otetaan puheeksi, sitä paremmat ovat mahdollisuudet auttaa lasta tai nuorta.

Tärkeää on myös tunnistaa riskiä lisäävät ja riskeiltä suojaavat tekijät, kuten mielenterveyden haasteet tai ongelmat perheessä. Opiskeluhuollon moniammatillisella yhteistyöllä lasta tai nuorta voidaan tukea sekä tehdä yhteistyötä vanhempien kanssa. Opiskeluhuoltopalveluista lapsi tai nuori ohjataan tarvittaessa edelleen sosiaali- ja terveystalouteihin.

Sosiaalitoimessa päihteidenkäytön ennaltaehkäisy huomioidaan osana perhetyötä, perheneuvolatyötä ja lapsiperheiden kotipalvelua. Lapsiperheiden asiakasohjauksen kautta ohjataan tarvittaessa päihteidenkäytön ennaltaehkäiseviin palveluihin.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen nuorten mielenterveys- ja päihdeyksikkö Zemppe tarjoaa apua keskivaikeasti mielenterveys- ja päihdehaasteista kärsiville 13–21-vuotiaille nuorille sekä tukea ja neuvontaa nuorten vanhemmille.

Lastensuojelua koskevan lain mukaan ammattilaisilla on velvoite tehdä salassapitosäännösten estämättä ja viipymättä lastensuojeluilmoitus, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää alaikäisestä, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Alle 18-vuotiaan päihteidenkäytöstä tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, mikäli se on toistuvaa, muulla tavalla terveyttä ja kehitystä vaarantavaa, tai mikäli lapsen tai nuoren elämäntilanne antaa siihen aiheita.

9 Yhteistyön tekeminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden/lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

9.1 Oppilaiden, heidän huoltajiensa, oppilaitosten henkilöstön sekä opiskeluhuoltopalveluiden osallisuus alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen

Alueellisen opiskeluhuollon suunnitelman teko aloitettiin syksyllä 2023. Valmistelutyötä on tehnyt johdannossa mainittu työryhmä ja lisäksi suunnitelman tekoon liittyen on järjestetty työpaja laajennetulle alueelliselle opiskeluhuollon ohjausryhmälle. Ohjausryhmän jäsenet saavat mahdollisuuden kommentoida alueellisen opiskeluhuollon suunnitelman ensimmäistä luonnosta ja kommenttikierroksen jälkeen suunnitelmaan käsitellään yhdessä alueellisen opiskeluhuollon ohjausryhmän kokouksessa. Ohjausryhmässä on vanhempain edustus ja opiskelijaedustus. Ohjausryhmän jäsenet ovat oman oppilaitoksensa edustajia.

9.2 Yhteistyö muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa, kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido, poliisi

Hyvinvointialueen ja kuntien väliset yhteistyön rakenteet ovat muotoutumassa. Itä-Uudenmaan alueella on tunnistettu kokoontuvan ainakin seuraavat yhteistyöryhmät, joissa on mukana hyvinvointialueen edustaja:

- Kuntakohtaiset lasten ja nuorten hyvinvointiryhmät
- IUHVA Ankuri-työryhmän ohjausryhmä (Nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy. Poliisi johtaa työtä)
- Porvoon Vety-ryhmä (Keskustellaan ajankohtaisista ilmiöistä. Yläkoulujen rehtorit, nuorisotoimi, prevention ylilääkäri, poliisi, lastensuojelu.)

10 Suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

10.1 Miten seurataan suunnitelman toteutumista?

- Kouluterveyskysely 2025
- Henkilöstömitoitukset ja käytettävissä olevat resurssit
- Alueellisen opiskeluhuollon ohjausryhmän kokouksien toteutuminen (yhteistyö)

Alueellinen opiskeluhuollon ohjausryhmä seuraa suunnitelman toteutumista ja yhteistyön etenemistä.

11 Viestintä ja tiedottaminen

Opiskeluhuollosta viestistään aktiivisesti oppilaitosten omissa kanavissa sekä opiskelijoille että heidän huoltajilleen (Wilma tai muu vastaava opiskelijatietojärjestelmä). Oppilaitokset nimeävät henkilöt, joiden kautta tiedotteita yms. saadaan Wilma-viestintään. Hyvinvointialueen omilla internet-sivuilla pidetään yllä yhteystietolistaa opiskeluhuollon toimijoista. Palvelukuvaukset löytyvät myös hyvinvointialueen www-sivustolta.

Opiskeluhuollon toimijat voivat viestiä myös hyvinvointialueen viestinnän ylläpitämässä viestintäkanavissa (www-sivut, somekanavat). On suositeltavaa, että muutoksista opiskeluhuollon palveluissa, linjauksista ja uusista palvelumuodoista viestitään aktiivisesti.

Opiskeluhuollon ohjausryhmän muistiot jaetaan osallistujille suomeksi ja ruotsiksi. Suunnitelmat arkistoidaan hyvinvointialueella CaseM-järjestelmään.

Opiskeluhuollon alueellinen suunnitelma on luettavissa Itä-Uusimaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen www-sivuille päivittyvät palvelukuvaukset sekä yhteydenottokanavat. [Itä-Uudenmaan hyvinvointialue \(itausimaa.fi\)](https://www.itausimaa.fi)

Lähteet

Finlex. 2013. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) Viitattu 3.10.2023.

Finlex. 2010. Terveystuoltolaki. [Terveystuoltolaki 1326/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) Viitattu 28.11.2023.

Finlex. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä. [Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#) Viitattu 3.1.2024.

THL. Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille. [Ehkäisevä päihdetyö – opas kunnille ja hyvinvointialueille \(julkari.fi\)](#) Viitattu 3.1.2024.

THL. 2023. Kouluterveyskysely. [Lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi | Tableau Public](#)

THL. Oppilaitoksen terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus. [THL - Oppilaitoksen terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus](#)

Opetushallitus. Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille. [Tietojen luovutus koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Valtioneuvosto. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. [Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Diabetesliitto. Lapsen diabetes koulussa ja varhaiskasvatuksessa. [Lapsen diabetes koulussa ja varhaiskasvatuksessa](#)

THL. Lääkitys koulupäivän aikana. [THL - lääkitys koulupäivän aikana](#)

THL. SORA-säädökset. [SORA-säädökset - THL](#)

Liite 1: Opetuksen järjestäjien ilmoittamat oppilas- ja opiskelijamäärät sekä suosituksiin ja lakisääteisiin mitoituksiin perustuva resurssitarve

TAULUKKO 1 ILMOITETUT OPPILAS- JA OPISKELIJAMÄÄRÄT OPETUKSEN JÄRJESTÄJITTÄIN LV 2023-2024 (SISÄLTÄÄ MYÖS ESIKOULULAISET) SEKÄ LASKENNALLINEN LAKISÄÄTEINEN MITOITUS. MITOITUS ON 780 OPPILASTA/OPISKELIJAA PER PSYKOLOGI JA 670 OPPILASTA/OPISKELIJAA PER KURAATTORI.

Opetuksen/koulutuksen järjestäjä	Oppilas/opiskelija määrä	Psykologitarve	Kuraattoritarve
Porvoo	7218	9.3	10.8
Sipoo	3350	4.3	5
Loviisa	1820	2.33	2.7
Lapinjärvi	186	0.2	0.3
Askola	825	1.1	1.2
Myrskylä	128	0.2	0.2
Pukkila	150	0.2	0.2
Careeria Porvoo	1480	1.9	2.2
Askola (Porvooseen s/2024)	157	0.2	0.2
Keuda Sipoo	190	0.2	0.3
Optima	10	0.01	0.01
Fredrika-koulu	120	0.2	0.2
Practicum	440	0.6	0.7
Borgå folkakademi	80	0.1	0.1
Live	20	0.03	0.03
YHTEENSÄ	16174	20.7	24.1

TAULUKKO 2 KOULU- JA OPISKELUTERVEYDENHUOLLON RESURSSITARVE VS ILMOITETTU OPPILAS- JA OPISKELIJAMÄÄRÄ LV 2023-2024 (ESIKOULULAISET SAAVAT TERVEYSPALVELUT NEUVOLASTA, JOTEN HEIDÄN LUKUMÄÄRÄNSÄ EI OLE NÄISSÄ LUVUISSA MUKANA)

Opetuksen/koulutuksen järjestäjä	Oppilas/opiskelijämäärä	Terveydenhoitajatarve	Lääkäritarve
Läntinen alue, peruskoulut	2646	5,8 vakanssia	
Läntinen alue, II aste	578	0,7 vakanssia	
Keskinen alue, peruskoulut	5469	11,5 vakanssia	
Keskinen alue, II aste	2834	4,5 vakanssia	
Itäinen alue, peruskoulut	2496	6,2 vakanssia	
Itäinen alue, II aste	504	0,8 vakanssia	